

A photograph of children gathered around a table for a birthday celebration. In the center, a young girl in a pink heart-patterned shirt looks on as a boy in a blue shirt lights a candle on a chocolate cake decorated with colorful candies. Another boy in a plaid shirt sits to the right, and the back of a blonde child's head is visible in the foreground. The background shows a red high chair and a wooden table.

Učitel a způsob výchovy

Mgr. et Mgr. Lucie Grůzová

Styl výchovy

- *Jeden a týž výchovný prostriedek – požadavek, napomenutí, vysvětlení, trest aj. – od jednoho učitele má dobrý účinek, kdežto od jiné osoby nebo v jiné situaci je bez účinku, popřípadě vede k opačnému výsledku, než byl sledován.*

- Čáp, Mareš, 2001

Samostatná práce

- Jak jste byli vychováváni vy?
(samostatně)
- Jak chcete působit na děti teď?
(ve trojicích)

Styl (způsob) výchovy

- Vyčleňuje z vysoce složitého souboru výchovných procesů klíčové momenty: zejména emoční vztahy dospělých a dětí, jejich způsob komunikace, velikost požadavků na dítě, způsob jejich kladení a kontroly. Projevuje se též reagováním na dítě.

- Poměr způsobu emočního vztahu a řízení

Parenting styles: the balance between support and control

INCREASING SUPPORT

The Permissive Parent is highly supportive but makes few rules and trusts rather than monitors.

"I trust you'll do the right thing."

The Authoritative Parent is highly supportive AND closely monitors and sets rules.

"I care, and I'll give you the freedoms you earn; but, for safety-related issues, you'll do as I say."

The Uninvolved Parent sets few rules, does not monitor, and offers little active support.

"Kids will be kids — you'll learn from your mistakes."

The Authoritarian Parent sets many rules and closely monitors but offers little support.

"You'll do as I say."

INCREASING CONTROL

Tradiční rozdělení

- **Autokratický styl** – při tomto stylu vychovatel hlavně rozkazuje a zakazuje. Mnoho sám mluví, nepustí druhé ke slovu. Klade podmínky pro dosažení něčeho žádoucího, příjemného, např. pochvaly. Hojně vyhrožuje, varuje, trestá. Málo respektuje přání a potřeby dětí. Má zásadně jiná, širší a vyšší práva než děti. Dává dětem málo příležitosti k samostatnému jednání, způsobu řešení úloh apod. Při tomto stylu výchovy se ale zejména děti nevychoávají k samostatnému, iniciativnímu a tvořivému řešení problémů, rozhodování a jednání. Je to styl výchovy, který odpovídá přípravě pro podřízenou roli v nedemokratické společnosti, a ne k přípravě občana demokratického státu.

- **Liberální výchova** – tato výchova je pro děti méně frustrující než autokratický styl, ale má i nepříznivé účinky. Vychovatel klade nízké požadavky, popřípadě nekontroluje jejich plnění. Nízká je výsledná úroveň vědomostí a dovedností dětí, zejména se nerozvíjí jejich svědomitost a vytrvalost.

- **Sociálně – integrační styl** – v tomto stylu přiznává vychovatel dětem lidská práva a důstojnost, respektuje v nich osobnost, bere je vážně, zejména je neponižuje. Podporuje jejich samostatnost a iniciativu. Působí spíše příkladem než množstvím příkazů a zákazů. Proto hojně užívá návrhů, otázek, podnětů pro děti, aby samy přemýšlely a účastnily se rozhodování. Nemluví stále sám a nechává mluvit děti. Pokud je nutno potrestat, volí formu, která dítě neponižuje.

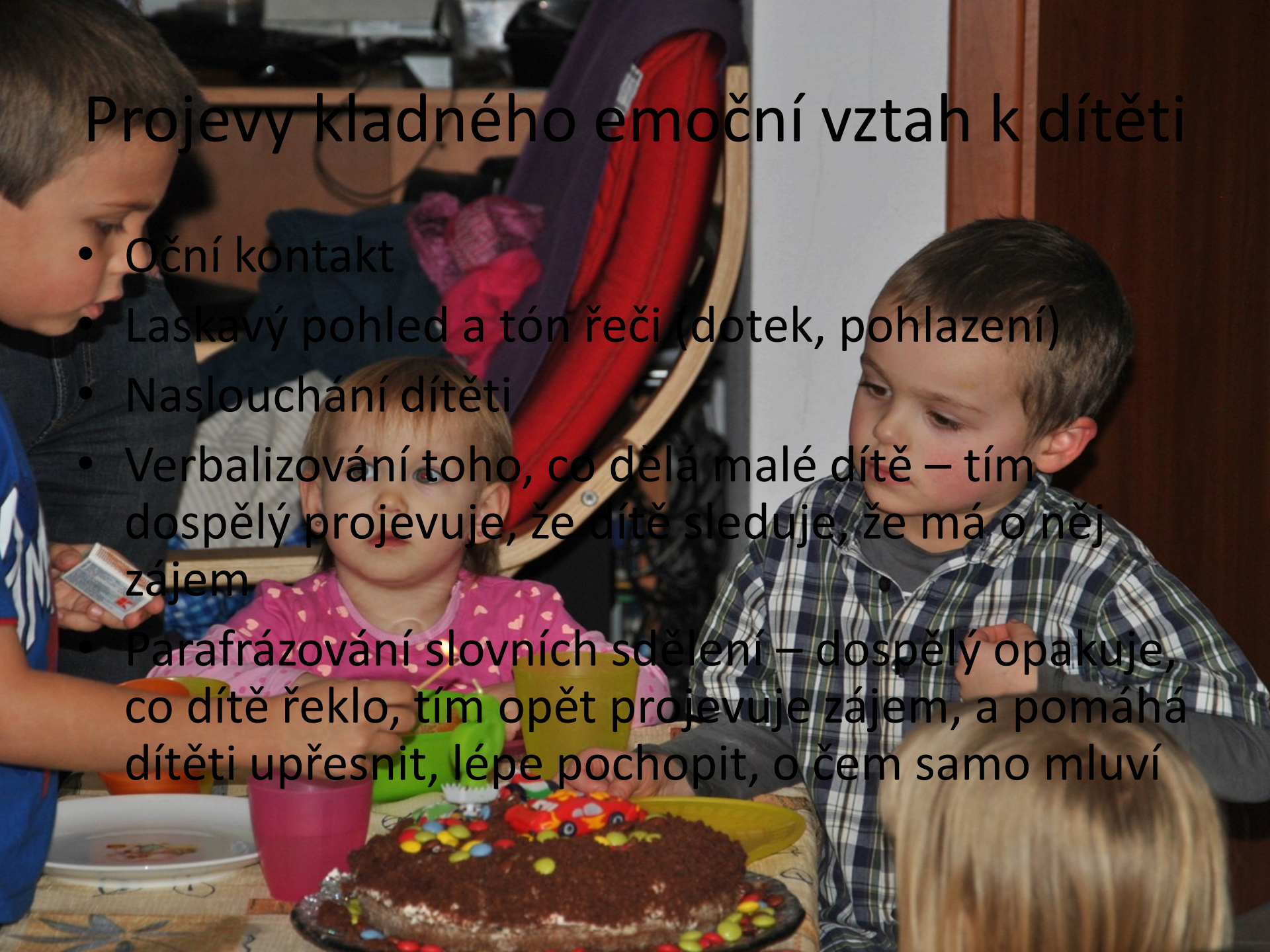

Model devíti polí (Čáp)

Řízení	silné	střední	slabé	rozporné
Emoční vztah				
záporný	1. tradiční autokratická patriarchální		2. liberální s nezájmem o dítě	3. nejhorší; rozporné s negativním vztahem
záporněkladný	9. emočně rozporná výchova; jeden z rodičů zavrhuje, druhý extrémně kladný nebo s dítětem v koalici			
kladný				
extrémně kladný	4. přísná ale laskavá výchova	5. optim.; poroz.; přim. řízení	6. laskavá výchova bez pož. a hranic 7. kamarádský vztah dobrovolné dodrž. norem	8. rozporné řízení relativně vyvážené kladným emoc. vztahem

Projevy kladného emoční vztah k dítěti

- Oční kontakt
- Laskavý pohled a tón řeči (dotek, pohlazení)
- Naslouchání dítěti
- Verbalizování toho, co dělá malé dítě – tím dospělý projevuje, že dítě sleduje, že má o něj zájem
- Parafrázování slovních sdělení – dospělý opakuje, co dítě řeklo, tím opět projevuje zájem, a pomáhá dítěti upřesnit, lépe pochopit, o čem samo mluví

- Spoluprožívání emocí, živé emoční reagování na situace a události
- Kladné hodnocení dítěte, jeho dobrých výsledků
- Klima pohody při společných činnostech

Podmínky působící na způsob výchovy

- Vlastnosti a zkušenosti vychovávajících
- Vzájemné vztahy a interakce mezi vychovávanými a vychovávajícími
- Vlastnosti a zkušenosti vychovávaných dětí
- Události a změny v podmínkách v nejbližším prostředí dítěte
- Širší sociokulturní podmínky

